

MATERIALE OMAGIALE

Această rubrică prezintă materiale consacrate matematicienilor celebri de pretutindeni.

NICOLAE FLOREA

Din rândul celor mai talentați astronomi, cărora le-a dat naștere neamul nostru, se desprinde figura celui care s-a realizat plenar pe răbojul stelelor, neajungând nici la vârsta de 29 de ani. Soarta i-a hărăzit o altă viață acolo, de unde nimeni nu mai se întoarce: în octombrie, 1941, astronomul Nicolae Florea, în floarea vârstei și a talentului, cade în luptă. Prin voința fatală a istoriei, s-a stins din viață un viguros talent.

S-a născut la 19 octombrie 1912 la Odesa. Tatăl său a predat limba latină la o școală din oraș. Nimic nu prevestea, că ar fi putut să-i placă astronomia. Însă în acel timp astronomii studiau intens stelele ce-și variau licărirea pe cer. Interesul pentru ele era enorm. Ele primiseră o denumire specială – stele variabile. Nicolae studiază mai întâi cerul înstelat acasă, cu o mică lunetă, uimindu-i pe colegii săi de școală și profesori cu cunoștințele sale excepționale. Cunoștea toate constelațiile, cele mai strălucitoare stele, ascensiunile și declinările, adică coordonatele stelelor pe cer. Mai apoi se interesează, citind cărți și articole de popularizare, de stelele variabile.

Începe să facă observații regulate asupra lor mai întâi acasă iar mai apoi la Observatorul popular din oraș. Descoperirile vin șir una după alta. Descoperirea stele noi, pe care alții nu le vedeau, înregistra variația strălucirii stelelor variabile cunoscute. Prietenii și consultanții săi de la observator remarcaseră spiritul de observație rar întâlnit al tânărului Kolea. Avea ochi excepționali - de vultur! Observa cele mai mici și obscure obiecte pe cer, observațiile lui erau cele mai exacte. Apoi încerca să explice, de ce o stea sau altă își schimbă strălucirea pe cer. Își explica, că, uite, această stea variază în strălucire pentru, că e o stea dublă și este ocultată (acoperită periodic) de partenera sa. O asemenea stea se numește Algol. Iar aceasta își modifică strălucirea, întrucât e o stea pulsantă. Astronomii o numesc cefeidă. Cuvântul lui Kolea era greu, câte odată decisiv, când se discuta despre o stea sau alta. Chiar între profesori și specialiști consacrați. Talentul lui se manifesta din plin. Devenise un expert în stele variabile nefiind încă nici student!

La 20 de ani pleacă împreună cu părinții la Tașkent, unde devine cercetător științific la Observatorul astronomic din Tașkent. Preocupările pentru stelele variabile îl copleșesc completamente. A efectuat câteva zeci de mii de observații ale stelelor variabile, descifrând multe taine ale lor. Explicase secretele multor stele. La 23 de ani, când contemporanii lui abea aveau facultatea, este doctor în științe.

Mai apoi se concentrează asupra asteroizilor – acelor planete mici ce formează un brâu, rotindu-se în jurul Soarelui. Acelor asteroizi, pe care i-a studiat mai târziu un alt astronom basarabean – Eugen Grebenikov. Și aici și-a manifestat din plin talentul. Succesele excepționale i-au adus numirea în postul de secretar științific al celei mai vechi și prestigioase instituții astronomice din Moscova – Institutul astronomic Shternberg al Universității din Moscova. Avea numai 23 de ani; la 24 de ani devine membru al colegiului de redacție și secretar științific al celei mai importante reviste științifice în domeniul astronomiei din fosta U.R.S.S. "Astronomiceskii jurnal". Cercetările ample asupra stelelor i-au deschis calea spre studiul structurii Galaxiei. Tânărul Nicolae a realizat, că dacă va cerceta absorbția luminii unor stele, inclusiv și a celor mai slabe, pe care le studiasse anterior, dintr-un număr de miliarde, care se conțin în Galaxia noastră, în spațiul interstelar în mai multe direcții spațiale, va putea să afle cum este construită Galaxia noastră. Va putea să știe, unde sunt mai multe stele și unde sunt mai puține, unde e Galaxia mai densă și unde e mai rarefiată. Cu alte cuvinte, care este forma Galaxiei noastre? Din nefericire, aceste cercetări așa și nu le-a finalizat din cauza războiului, deși și în acest domeniu a lăsat cercetări fundamentale. Kolea s-a înscris voluntar și a plecat pe front...

Nici nu se știe exact ziua când a căzut. A fost găsit pe câmpul de luptă, înghețat, undeva lângă Moscova, într-un octombrie friguros...

Nicolae Florea s-a născut și și-a petrecut copilăria și adolescența la Odesa, a lucrat la Tașkent (1932 - 1935) și Moscova (1935 - 1941) și niciodată nu și-a văzut țara de unde-și trăgea obârșia. Doar dacă taică-său nu l-o fi luat cu sine cumva, până la 1918, peste Nistru...

De fapt, nici asta nu i-a fost țara strămoșilor, ci o simplă gubernie rusească...

Curios, ce scria în pașaportul lui Florea la rubrica "naționalitatea"? Rus, ucrainean, moldovean, sau, poate, român? Cea mai probabil e prima. Mai puțin, dar totuși foarte probabil e, că nici odată nu a gândit la obârșia sa, sau nu putea să gândească în virtutea ambianței politice, dominate de stalinism.

Încă în studenție, la Moscova, observasem, în incinta facultății de fizică a Universității Lomonosov, panoul cu numele ostașilor căzuți în luptele pentru apărarea Moscovei deasupra mormântului comun. Și pe acea panoul – un nume românesc – Nicolae Florea. Nu știam pe atunci că a fost un mare astronom.

Cartea, care l-a consacrat definitiv pe plan astronomic internațional - "Metode de studiere a stelelor variabile" - a apărut în 1947, peste șase ani după moartea sa... Este cea mai valoroasă moștenire, pe care tinerii astronomi de oriunde o vor ține ca pe o făclie veșnic aprinsă în drumul tenebros spre culmile științei.

A. GĂINĂ, doctor